

درس کلام استاد ربانی

۹۹/۰۴/۰۹

بسم الله الرحمن الرحيم

« فهرست دروس

حوزه علمیه قم

مسجد اعظم

قم

مدرسه فیضیه

مدرسه خان

مدرسه آیت الله گلپایگانی

سایر مدارس

فقه معاصر

تفسیر

رجال

دروس به زبان عربی

دروس سطوح عالی

حوزه علمیه نجف

نجف

حرم امیرالمؤمنین (ع)

مساجد

حوزه علمیه مشهد

مدرسه آیت الله خویی

سایر مدارس مشهد

تفسیر و نهج البلاغه

سایر حوزه‌ها

شهرستانها

کربلا

بیروت

دمشق

داکار (آفریقا-سنگال)

قطیف و احساء

کابل

سایر موضوعها

کلام و فلسفه

طب در روایات

بزرگان معاصر

تقریر عربی درسها

راهنما

تقریر نویسی

مشکلات

ثبت نام

ثبت نام

ویرایش اطلاعات

نرم افزارها

پخش زنده-کامپیوتر

پخش زنده-اندروید

آرشیو مدرسه فقاها

موضوع: حقیقت جهنم

بررسی رابطه مجازات های اخروی و اعمال انسان

دو گفتار پیشین درباره رابطه میان پاداش ها و کیفرهای انسان در آخرت و اعمال او در دنیا بود. گفته شد که در این باره سه رابطه متصور است: رابطه قراردادی، رابطه سبب و مسبب و رابطه عینیت. در مورد فرض اول گفته شد از جهت عقل و نقل این فرض ممکن است و مشکلی ایجاد نمی کند.

فرض دوم رابطه سببیت

فرض دوم رابطه سببیت میان مجازات های اخروی و اعمال انسان است به این معنا که مجازات ها نتیجه تکوینی اعمال ما باشد. به بررسی این فرض از جهت عقلی و نقلی می پردازیم.

الف) از جهت عقلی می توان تصویر کرد که عمل نیک انسان آثار و پیامدهای حقیقی و تکوینی در زندگی فردی و اجتماعی، حیات مادی و معنوی و روحی انسان داشته باشد. مثلاً احسان به دیگران هم در روح خود فرد موثر است و هم دیگران. قرآن کریم می فرماید: «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا» [۱] و در آیه دیگر می فرماید: «وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ» [۲]: نیکی و بدی یکسان نیست. [بدی را] با

بهترین شیوه دفع کن ؛ [با این برخورد متین و نیک] ناگاه کسی که میان تو و او دشمنی است [چنان شود] که گویی دوستی نزدیک و صمیمی است .

اینکه گفته می شود «الاحسان عبید الانسان» به معنای تاثیر تکوینی احسان بر خود فرد و دیگران دارد. در روایتی از حضرت امیرالمومنین (ع) نقل شده که فرمود: «لَا يُزْهَدَنَّكَ فِي الْمَعْرُوفِ مَنْ لَا يَشْكُرُهُ لَكَ فَقَدْ يَشْكُرَكَ عَلَيْهِ مَنْ لَا يَسْتَمْتِعُ بِشَيْءٍ مِنْهُ وَ قَدْ تُدْرِكُ [يُدْرِكُ] مِنْ شُكْرِ الشَّاكِرِ أَكْثَرَ مِمَّا أَضَاعَ الْكَافِرُ- وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ» [۳] : ترا در احسان و نیکی بی‌رغبت نگرداند کسی که سپاس نیکیت را نگذارد که ترا بر آن نیکی سپاسگزاری می‌کند (پاداش دهد) کسی (خداوندی) که از آن نیکی بهره‌ای نبرده است. و تو از سپاس سپاسگزار (پاداش خداوند) می‌یابی بیشتر از آنچه کفران کننده تباه ساخته، و خداوند نیکوکاران را دوست می‌دارد.

ای جهان کوه است و فعل ما ندا باز آید سوی ما از کوه صدا جهان همانند یک کوه است و فعل ما همانند ندایی است که از ما صادر شده و به کوه برخورد کرده و باز می‌گردد. این انعکاس و تاثیر و تاثرها هم در مورد کارهای خوب و هم بد جاری است.

چو بد کردی مباش ایمن ز آفات بدی را جز بدی نبود

مکافات

ر.ک: «مقاله نقش انسان در شرور طبیعی از نگاه نقل و عقل»، اثر حضرت استاد.

ب) آیات قرآن درباره اینکه اعمال انسان در حوادث و رخدادها موثر است فراوان است. از جمله مواردی بیان می‌شود:

« فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّاراً (۱۰) يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَاراً » [۴] : پس [به آنان] گفتم : از پروردگارتان آمرزش بخواهید که او همواره بسیار آمرزنده است. تا بر شما از آسمان

باران پی در پی و با برکت فرستد. در این آیه بیان شده که استغفار
تاثیر مثبت در زندگی انسان دارد.

در سوره هود هم آمده است « وَ يَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا
إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَ يَزِدْكُمْ قُوَّةً إِلَى قُوَّتِكُمْ وَ لَا تَتَوَلَّوْا
مُجْرِمِينَ» [۵] : ای قوم من ! از پروردگارتان آمرزش بخواهید ، آن
گاه به سوی او بازگردید ، [تا] برای شما باران فراوان و پی در پی
فرستد و نیرویی بر نیرویتان بیفزاید ، و مجرمانه روی [از حق]
برمگردانید .

در آیه دیگر می فرماید: « وَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَ اتَّقَوْا
لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ لَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم
بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» [۶] : و اگر اهل شهرها و آبادی‌ها ایمان
می‌آوردند و پرهیزکاری پیشه می‌کردند ، یقیناً [درهای] برکاتی از
آسمان و زمین را بر آنان می‌گشودیم ، ولی [آیات الهی و پیامبران
را] تکذیب کردند ، ما هم آنان را به کیفر اعمالی که همواره
مرتکب می‌شدند [به عذابی سخت] گرفتیم.

در سوره روم می فرماید: « ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ بِمَا
كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» [۷]
: در خشکی و دریا به سبب اعمال زشتی که مردم به دست خود
مرتکب شدند ، فساد و تباهی نمودار شده است تا [خدا کیفر]
برخی از آنچه را انجام داده‌اند به آنان بچشاند ، تا [از گناه و
طغیان] برگردند .

سوال و جواب

آیا نسبت به عالم آخرت و کیفرها و پاداش های اخروی نیز می
توان برای فرضیه سببیت شواهدی بیان کرد؟ برخی از آیات قرآن
کریم مجازات های اخروی را به کسب و فعل انسان وابسته کرده
است و با تعبیر «بما كانوا يكسبون» و «بما كانوا يفعلون» و مانند
آنها از آن یاد شده است. ظاهر این آیات بیان می کند که اعمال

انسان، نقش سببیت نسبت به مجازات های اخروی دارد. «باء» در این آیات باء سبب است. «الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ». «إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أُخْفِيهَا لِيُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى» [۸]

«إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ» [۹]. «أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» [۱۰]؛ «قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» [۱۱]. «فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» [۱۲].

بنابراین از مجموع آیات قرآن کریم بدست می آید که اعمال خوب و بد انسان سبب نسبت به پاداش ها و کیفرهای اخروی دارد. فرض سوم در جلسه آینده بیان می شود.

[۱] مریم/سوره ۱۹، آیه ۹۶.

[۲] فصلت/سوره ۴۱، آیه ۳۴.

[۳] نهج البلاغه، ح ۲۰۴.

[۴] نوح/سوره ۷۱، آیه ۱۰ و ۱۱.

[۵] هود/سوره ۱۱، آیه ۵۲.

[۶] اعراف/سوره ۷، آیه ۹۶.

[۷] روم/سوره ۳۰، آیه ۴۱.

[۸] طه/سوره ۲۰، آیه ۱۵.

[۹] انعام/سوره ۶، آیه ۱۲۰.

[۱۰] احقاف/سوره ۴۶، آیه ۱۴.

[۱۱] جاثیه/سوره ۴۵، آیه ۱۴.

[۱۲] سجده/سوره ۳۲، آیه ۱۷.

